

Yttrande över betänkandet En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

MFD välkomnar utredningens förslag om att Inspektionen för vård och omsorg, IVO, får bättre förutsättningar att genomföra en effektiv tillsyn. MFD delar uppfattningen att IVO behöver en uppsättning av verktyg för att kunna ingripa mot olika typer av brister och missförhållanden i socialtjänsten. Sanktioner som IVO kan använda bör vara proportionerliga men de ska också vara kännbara när granskade verksamheter bryter mot reglerna.

MFD ser också positivt på utredningens förslag om att komplettera tillsynen med en kvalitetsgranskning som bidrar med en ytterligare dimension, där lärande och verksamhetsutveckling är i fokus. MFD har dock några synpunkter på delar av utredningens förslag, bland annat granskning av kommunal planering av socialtjänsten och statlig kvalitetsgranskning.

Myndighetens synpunkter

9.2.3 Kan IVO granska kommunal planering av socialtjänsten på ett effektivt sätt?

MFD vill uppmärksamma att det finns en oklarhet gällande tillsyn och kvalitetsgranskning av kommunal planering i verksamheter som har annan huvudman än kommunen. Kommunerna kan få svårt att planera insatser från socialtjänsten då de saknar naturlig tillgång till information om dessa verksamheter och sekretess kan råda mellan huvudmän. Därmed riskerar också IVO att få begränsad möjlighet till insyn för att komma till rätta med kvalitetsproblem som rör den kommunala planeringen av socialtjänsten.

MFD anser att det är av stor vikt att informationsöverföring sker från andra huvudmän till kommunerna för att garantera att alla kommuninvånare är

inkluderade i och är en naturlig del av kommunernas planering samt IVO:s tillsyn av densamma.

Det handlar till exempel om att vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap inom personlig assistans finns det risk att insynen i enskilda ärenden försvåras då kommunerna inte längre kommer att vara en naturlig ingång i ärenden. Kommunerna kommer fortsatt att ha kvar basansvaret för utförandet av insatsen men stora delar av planeringen av verksamheten kommer att ligga hos Försäkringskassan.

Ett annat exempel är då enskilda individer är frihetsberövade och befinner sig i verksamhet med statlig huvudman som till exempel SIS-hem. Detta kan leda till att socialtjänsten inte har tillräcklig insyn och att IVO inte har rätt förutsättningar för granskning av planeringen av insatser från socialtjänsten.

MFD vill också lyfta en utmaning med att IVO ska genomföra tillsyn och kvalitetsgranskning av kommunernas krisberedskapsarbete. En förutsättning för en samlad och effektiv krisberedskap är att kunskap om behov hos personer som har stora och varaktiga svårigheter i den dagliga livsföringen, finns tillgängliga för socialtjänsten. Även i detta arbete är informationsöverföring mellan huvudmän central och nödvändig för att IVO ska kunna granska kommunernas krisberedskapsarbete.

9.12 Utreda hur statlig kvalitetsgranskning skulle kunna införas som ny verksamhetsgren

MFD delar utredningens bedömning om att IVO bör ha möjlighet till kvalitetsgranskning som ett komplement till tillsyn. Kvalitetsgranskning skulle tillföra ytterligare en dimension utöver traditionell tillsyn.

Vad gäller förslaget om ett gemensamt uppdrag till IVO och Socialstyrelsen anser MFD att det inledningsvis bör ske en genomlysning av SOSFS 2011:9 och en utveckling av tillhörande handbok.

Enligt föreskriften ska verksamheterna uppnå god kvalitet genom att dokumentera processer och rutiner. Verksamheterna ska också arbeta systematiskt och fortlöpande med att utveckla kvaliteten i verksamheten. Det systematiska förbättringsarbetet ska bestå av riskanalys, egenkontroll och hantering av avvikelser. I föreskriften definieras kvalitet som att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter.¹ Föreskriften hänvisar alltså enbart tillbaka till författningen och innebär ingen

---

¹ Socialstyrelsen, 2011 SOSFS 2011:9 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

ytterligare precisering av vad som avses med god kvalitet. God kvalitet är ett begrepp som är svårt att entydigt och objektivt definiera. Människor har olika behov, förutsättningar och förväntningar som påverkar deras uppfattning om vad god kvalitet innebär.

MFD anser att kvalitetsgranskning tydligare bör kopplas till de kärnvärden som finns inskrivna i socialtjänstlagen och LSS såsom självbestämmande och delaktighet. I huvudmannaskapsutredningen² finns förslag på förändring av begreppet god kvalitet inom personlig assistans som kan fungera som förebild. Insatsen ska enligt förslaget vara av god kvalitet utifrån att den enskilde ska bestämma vad insatsen ska användas till, vem som ska ge den, när den ska ges, var den ska utföras och hur den ska utföras. Detta är ett exempel på hur god kvalitet kan kopplas till kärnvärden såsom självbestämmande och delaktighet.

MFD anser slutligen att i uppdraget till IVO och Socialstyrelsen bör det också tydligt framgå att aktiv involvering av de organisationer som företräder brukare och patienter inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska ske.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Annika Streiler och utredare Mille Salomaa Lindström (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

---

² Slutbetänkande av Huvudmannaskapsutredningen, 2023, Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans SOU 2023:9